

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля
Інститут юриспруденції та міжнародного права

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
Institute of jurisprudence and international law
Luhansk

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
№26

**TOPICAL ISSUES OF LAW:
THEORY AND PRACTICE**

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS
№26

Луганськ — 2013

ЗМІСТ

Лазор Л.И.	Перспективи становлення трудового процесуального права в системі процесуальних отраслей права	10
Іншин М.І.	Удосконалення класифікації державних службовців як один із факторів ефективного функціонування державної служби України	17
Ярошенко О.М.	Рівність трудових прав працівників – основна засада конституційно-правового регулювання соціально-трудових відносин	25
Шамшина І.І.	Щодо вдосконалення правового регулювання відповідальності роботодавця в умовах ринкових відносин	33
Чутчева О.Г.	Соціальний аудит як інститут права соціального забезпечення	40
Капліна Г.А.	Характеристика концепції гідної праці в Україні	47
Івчук Ю.Ю.	Охорона праці: міжнародні та європейські вимоги	55
Татаренко Г.В.	Проблемні питання призначення обшуку згідно з новим Кримінальним процесуальним кодексом України	63
Плахотіна Н.А.	Реалізація функцій трудового права в трудових охоронних відносинах	72
Лазор І.В.	Місце галузевої колективної угоди у механізмі регулювання найманої праці	79
Омельченко Т.В.	Правовий аналіз гарантій як складової механізму забезпечення здійснення наданих жінкам трудових прав	88
Церковна А.О.	К вопросу о правовой регламентации отношений, связанных с осуществлением права жены на содержание во время беременности и в случае проживания с нею ребёнка	96
Стрекалов А.С.	Міжнародно-правові стандарти криміналізації діянь	103

ISSN 2218-5461

УДК 340.11(477)
ББК 67.9(4Укр)
А-43

Відповідно до постанови Президії ВАК України від 12.06.2002 №1-05/6, рішення Президії ВАК України (протокол №1-05/4 від 14.10.2009 р.), постанови Президії ВАК України від 14 квітня 2010 р. №1-05/3 збірник затверджено як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Збірник наукових праць «Актуальні проблеми права: теорія і практика» зареєстрований у Міжнародному центрі ISSN (Франція, м. Париж), йому присвоєний міжнародний науковий серіальний номер ISSN 2218-5461.

Редакційна колегія:

Д.ю.н., проф. Л.І. Лазор (головний редактор); д.ю.н., проф. О.М. Ярошенко (заступник головного редактора); д.ю.н., проф. В.С. Гуслицький; д.ю.н., проф. В.Ф. Опришко; д.ю.н., проф. Б.Г. Розовський; д.ю.н., проф. М.І. Іншин; д.ю.н., проф. В.В. Лазор; д.і.н., проф. В.П. Михайлюк; д.і.н., проф. І.В. Довжук; д.ю.н., проф. С.М. Прилипко; д.ю.н., проф. А.И. Шебанова (Московская государственная юридическая академия им. О.Е. Кутафина); д.ю.н., проф. Н.М. Хуторян; д.ю.н., проф. І.І.Шамшина; dr. Natalia Murphy (Southern Arkansas University); dr. Александар Чирич, професор (Правни факултет, Университет Нишу, Сербия); Prof. Dr. Jean-Jacques Nerve, Academician of the French Academy of Agricultural Sciences; Prof. Dr. J nos Nagy, President Centre for Agricultural and Applied Economic Sciences University of Debrecen, Hungary.

Відповідальний за випуск — доктор юридичних наук, професор М.І. Іншин.

Видається відповідно до рішення Вченої ради Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол № 7 Вченої Ради Східноукраїнського національного університету від 9 квітня 2013 р.).

Збірник зареєстровано Міністерством юстиції України, свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 15362-3934Р.

А-43 Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць №26. — Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2013. — 652 с.
Статті друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-492-113-5

УДК 340.11(477)

ББК 67.9(4Укр)

ISSN 2218-5461

ISBN 978-966-492-113-5

© Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2013

Нікітенко О.І.

Внутрішня безпека як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави109

Яценко Т.С.

Диалектика частних і публичних інтересів в гражданском праве115

Ісаков М.Г.

Класифікація суб'єктів державної контрольної діяльності в економічній сфері123

Аргунова А.М.

Заохочення посадових осіб податкової міліції132

Білоцук Я.

Визначення сутності функцій оплати шахтарської праці137

Барський А.С.

Щодо оплати праці працівників, які поєднують роботу з навчанням143

Бєлоусов Р.І.

Обмеження як правова гарантія при судовому захисті інтересів партнерів148

Бойко В.Б.

Визначення сутності правового захисту трудових прав працівників в Україні156

Іванова Г.С.

Принципи дисциплінарної відповідальності у трудовому праві163

Борко А.Л.

Сутність та особливості сучасного адміністративно-правового регулювання функціонування судової системи України169

Ваняручук В.В.

Сутність початку досудового розслідування за новим КПК України177

Ваняручук Н.М.

Деякі питання, пов'язані з грошовою компенсацією за невикористані щорічні відпустки186

Жигалкін І.П.

Заборона дискримінації у сфері праці як принцип трудового права193

Величко Л.Ю.

Про зміст правової категорії «Зміни в організації виробництва і праці»198

Величко О.І.

Позитивний імідж судової влади України та його структурні елементи210

Воловик О.А.

Суспільна економічна ефективність замість господарського порядку: проблеми методології господарського права218

Галаван З.С.

Адміністративно-правове регулювання діяльності податкової міліції, як правоохоронного органу229

Гетьман Є.А.

Виконавча влада: сутність та зміст235

Голікова К.О.

Особливості трудової діяльності працівників, з якими фіктивно укладено цивільно-правові договори242

Гошовський В.С.

Удосконалення діяльності Кабінету Міністрів України як вищого органу виконавчої влади в Україні249

Гурик А.Ю.

Зміст пенсійних правовідносин державних службовців: поняття та способи його визначення255

Данилюк М.І.

Особливості слідчих ситуацій початкового етапу розслідування корупційних правопорушень, вчинених представниками органів місцевої влади263

Довбись К.К.

До питання форм оплати праці за трудовим законодавством України269

Дудченко О.Ю.

Питання щодо звільнення суддів з адміністративних посад275

Журавельов Д.В.

Щодо принципів організації та діяльності центральних органів виконавчої влади України282

Кабаченко М.О.

Дисциплінарні стягнення: деякі проблемні питання290

Капустян Н.М.

Сторони договору надання послуг етілійкового зв'язку та їх правове становище296

Качурін С.Г.

Нетрадиційні криміналістичні засоби і методи в розслідуванні злочинів: можливість використання302

Кравченко І.О.

Історико-правовий аспект становлення Пенсійного фонду України311

Куплюв М.М.	
Про процедурну регламентацію обмежувальних заходів у сфері протидії поширенню соціально небезпечних хвороб	319
Кучер О.Г.	
Представництво прокуратурою інтересів держави у суді в сфері протидії легалізації незаконних доходів та відшкодування шкоди заподіяної злочинами	326
Лосиця І.А.	
Соціальне партнерство в системі принципів нагляду та контролю за дотриманням трудового законодавства	335
Лук'яненко С.В.	
Працівники правоохоронних органів як особливі суб'єкти права на соціальне забезпечення	340
Луценко О.С.	
Поняття та ознаки дисциплінарного проступку державних службовців	349
Малиновська К.А.	
Відповідальність керівника підприємства за трудовим законодавством України	358
Мамедова Р.Я.	
Юридична сутність згоди профспілкових органів при припиненні трудових відносин	363
Маринчак Н.Є.	
Деякі питання регулювання засобів забезпечення виконання податкового обов'язку у рішеннях Конституційного Суду України	371
Матат Ю.І.	
Застосування норм права в субсидіарному порядку: основні вимоги та передумови	378
Микитась А.В.	
Особливості створення, реорганізації та ліквідації органів внутрішніх справ України	385
Москаленко О.В.	
Перспективи кодифікації законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування	393
Мошончук С.М.	
Кримінальна відповідальність за злочини проти миру та безпеки людства: дослідження наукової історіографії	401
Мурза В.В.	
Нагляд за дотриманням особистих (громадянських) прав та свобод	410

Неплюхіна С.Е.

Юридична природа мінімальної заробітної плати

416

Падалка Р.О.

Окремі проблеми верховенства права в сучасній Україні

421

Панасюк О.А.

Система стадій судового розгляду як основа для класифікації повноважень суду першої інстанції в кримінальному провадженні

430

Плеснєв К.М.

Досвід правового регулювання атестації працівників у зарубіжних країнах

442

Приколотіна Ю.І.

Характеристика громадської думки мешканців м. Луганська щодо можливості застосування батьками до дітей фізичних покарань

447

Савельєва М.О.

Підстави виникнення трудових правовідносин: проблеми практичного застосування

460

Сасіко Ю.О.

Посвідчення загального і спеціального у правовому регулюванні робочого часу окремих категорій працівників

468

Салімон Г.І.

Теоретичні підходи до сучасного визначення юридичної відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні

474

Селезень С.В.

Історично-правовий аналіз розвитку інституту моральної шкоди

479

Сергиєнко В.В.

Новос направиение инноваций в Украине

489

Середь О.Г.

Щодо співвідношення понять нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства

496

Сіньова Л.М.

Особливості становлення і перспективи розвитку соціального захисту жертв надзвичайних переслідувань в країнах Європи та в Україні

504

Сіроха Д.І.

Поняття та значення нормотворчої діяльності суб'єктів трудового права

510

Скубак Е.О.

Гарантії рівного доступу громадян до державної служби як невід'ємна складова права людини на труд

515

Таликін Є.А.

Механізм та умови застосування спрощеного провадження за АПК Російської Федерації: можливість використання в українському судочинстві520

Терещенко В.О.

Окремі проблеми механізму забезпечення права на підприємницьку діяльність в ЄС531

Фесюра М.В.

Визначення та характеристика підстав розірвання трудового договору при ліквідації, реорганізації та банкрутстві підприємства, установи, організації538

Фролков М.В.

Поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення захисту прав споживачів547

Харчук Р.С.

Окремі питання правового регулювання нормотворчої діяльності органів виконавчої влади у Франції555

Чечоткін В.В.

До питання про правову природу та систематизацію правовідносин у сфері найманої праці563

Чорнозуб Л.В.

Деякі питання кримінальної відповідальності за ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі571

Чудовський В.І.

Поняття і відмінність державного контролю та нагляду по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці в Україні581

Чумак О.О.

Дисциплінарна відповідальність працівників державної виконавчої служби України587

Шапка О.В.

Проблеми працевлаштування молоді у сучасних умовах593

Шварцева М.І.

Становлення та розвиток Європейського парламентаризму601

Шумна Л.П.

Соціальне обслуговування: міжнародно-правові стандарти Організації Об'єднаних Націй606

Юр'єва Л.Ю.

Стан соціального захисту дітей-інвалідів в умовах формування в Україні громадянського суспільства612

Юрченко А.Ю.

Регулювання щорічних відпуск: досвід країн СНД618

Юсупов В.А.

Щодо прогресивних форм діяльності правоохоронних органів623

Юсупова Д.В.

Зарубіжний досвід регулювання комерційної таємниці як об'єкту трудових відносин: аналіз та можливість адаптації в українських реаліях629

Юшко А.М.

Шляхи впровадження Закону України «Про зайнятість населення»638

Яснолюб О.В.

Підготовка стадія судового захисту трудових прав працівників644

вагими є загальногуманні засади в діяльності правоохоронних органів. Наявність у допитуваної особи права вибору - може вона бути допитана з використанням гіпнозу або ні - свідчить про правомірність використання самого методу, і про дотримання її суб'єктивного конституційного права. Виявлення доброї волі особи закріплено у ст. 28 Конституції України, де записано, що "жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідкам".

Нині метод гіпнорепродукції зовсім не готовий для використання в Україні насамперед через відсутність науково обґрунтованого механізму його використання. Але відмовитися від цього методу або на першому етапі - від серйозного наукового вивчення можливостей гіпнозу, звичайно, не можна. Об'єктивне вивчення можливості використання гіпнозу під час розкриття та розслідування злочинів може допомогти не лише уникнути неправильних рішень, а й знайти додаткове джерело нових напрямів підвищення ефективності оперативно-слідчої діяльності та боротьби зі злочинністю.

Використання знань і методів інших наук визначається цілями та потребами застосування їх у практичній діяльності правоохоронних органів з розкриття, розслідування злочинів та запобігання їм. Детальне регламентування в законі умов і особливостей застосування всіх наукових знань, прийомів та методів неможливе, оскільки вони весь час удосконалюються й оновлюються внаслідок постійного розвитку науки і техніки, їх використання в розслідуванні злочинів залежить від наукової достовірності, що визначається рівнем істинності результатів, одержаних під час застосування того чи іншого прийому, методу або технічного засобу, та їх наукового обґрунтування. Це заважас визнання інформації, отриманої під час використання цих нетрадиційних методів криміналістики, як доказів (ст. 84-86 КПК України). Звідси випливає висновок, що дана інформація не має процесуальної доказової перспективи та її можна використовувати лише як орієнтуючі знання. Критерієм допустимості такої інформації може бути лише її перевірка за допомогою процесуальних дій.

Література:

1. Клименко М., Клевцов О. Можливості використання в розслідуванні злочинів деяких нетрадиційних криміналістичних та спеціальних знань і методів // Право України - 1998. - № 1. - С. 95-100.
2. Клевцов О. Мова жестів як нетрадиційне знання в розслідуванні злочинів // Право України. - 1998. - № 4. - С. 58-61.
3. Клевцов О. Можливість використання гіпнозу в оперативно-слідчій практиці правоохоронних органів // Право України. - 1998. - № 7. - С. 63-67.
4. Головина В. О возможности использования гипноза в оперативно-следственных целях // Вестник ЛУВС МВС Украины. - 2000. - № 3. - С. 210-213.

Качурин С.Г. Нетрадиционные криминалистические средства и методы в расследовании преступлений: возможности использования. - Статья

В статье отмечаются возможности использования в расследовании преступлений нетрадиционных криминалистических средств и методов, не получивших еще достаточного признания и распространения, которые нельзя отнести к общезвестным в науке, утвержденных и внедряемых в практику.

Ключевые слова: расследование преступлений, нетрадиционные криминалистические знания, нетрадиционные специальные знания, нетрадиционные психоэнергетические знания.

Kachurin S.G. Nontraditional criminalistics tools and methods in investigation of crimes: the possibilities are indicated of the use. - Article.

In article the possibilities are indicated of the use in investigation of crimes of nontraditional criminalistics tools and methods, which did not yet get the sufficient confession and distribution, them it is impossible to attribute to wellknown to science and inculcated in practice.

Keywords: investigation of crimes, nontraditional criminalistics tools, nontraditional criminalistics methods, nontraditional psycho energetik knowledge.

УДК 342.9

І.О. Кравченко,
кандидат юридичних наук, старший викладач
адміністративного та інформаційного права
Сумського національного аграрного університету

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано становлення Пенсійного фонду України під кутом зору нормативно-правового забезпечення його діяльності починаючи з утворення незалежної української держави по теперішній час.

Ключові слова: історико-правовий аспект, Пенсійний фонд України.

Виникнення та існування державної структури, мета діяльності якої полягала б у покращенні добробуту людей похилого віку та інших категорій громадян, потребуючих соціального захисту шляхом їхнього пенсійного забезпечення, є обов'язковою умовою існування будь-якої сучасної суверенної держави. Отже, з протоголошенням в 1991 р. незалежності України, перед новоствореною державою з усією гостротою постала проблема необхідності створення економічно ефективної національної системи пенсійного забезпечення, у підвалі якої були б закладені принципи виплати

соціальної справедливості. Такою інституцією став Пенсійний фонд України.

Нині Пенсійний фонд України — це найпотужніша і найбільш розгалужена фахова структура в державі, завданням якої є всебічна діяльність щодо пенсійного забезпечення громадян України. З'являючись установою з потужним фахово-кадровим потенціалом, яка посприяє розвитку і самовдосконалюється, Фонд здійснює накопичення та розподіл значних за обсягом грошових коштів.

Базисом забезпечення безперервного функціонування пенсійної системи сучасної України стало введення у січні 2004 року обов'язкового пенсійного страхування, що, у свою чергу, у період здобуття Україною незалежності стало своєрідною спадщиною часів радянської епохи в нових суспільно-політичних умовах, після розпаду колишнього СРСР.

До 1990 року фінансовою основою тогочасної пенсійної системи був державний бюджет Радянського Союзу, за рахунок якого пенсіонери отримували більше менш повноцінне соціальне забезпечення.

Однак поступове і все більш стрімке зниження загального рівня економіки Радянського Союзу у останні десятиріччя його існування, обумовлене різким зменшенням ВВП на тлі гігантських затрат на утримання військово-промислового комплексу, а також тотального дефіциту промислової та сільськогосподарської продукції у споживачому секторі, стало відправною крапкою для різких та незворотних негативних змін у політичному, соціально-економічному та суспільному житті, які розпочалися в СРСР у 70-80 рр. минулого сторіччя та у решті решт призвели до повного краху радянської системи.

Як зазначають Надточій Б.О. та Яценко В.В., майже неіснуюча імперія, незважаючи на всі об'єктивні фактори, не могла дозволити собі відміну пенсій, хоча вони і стали занадто великим тягарем для бюджету країни — це погрожувало б могутнім соціальним вибухом. Отже, вишукуючи альтернативні шляхи вирішення проблеми, СРСР наприкінці 80-х років почав практикувати для здійснення соціальних виплат так звану солідарну систему, яка поєднувала бюджетне фінансування з залученням позабюджетних коштів [1, с. 11 - 22.].

З цією метою був вивчений та запозичений досвід держав, які у пенсійній сфері стикнулися з аналогічною проблемою. Найчастіше необхідність реформування пенсійної системи у цих країнах була викликана несприятливою демографічною ситуацією та, як наслідок, браком державних коштів на пенсійне забезпечення населення.

Зарубіжний же досвід неспростовно засвідчував, що у солідарній пенсійній системі найефективнішою рушійною силою фінансового механізму є пенсійне страхування у вигляді персоналізованого розподілу надходжень на користь пенсіонерів коштів від працездатної частини населення через суспільні страхові фонди [2, с.110].

Цей принцип фінансування пенсійних виплат і був офіційно проголошений у Законі СРСР «Про пенсійне забезпечення громадян СРСР». Ухва-

лено було цей закон у травні 1990 року, а чинності він набув з 1 січня 1991 року [3]. Прийняття цього законодавчого акту ознаменувало фінальний етап у спробі створення діючої за єдиними нормами та умовами всесоюдної єдиної системи пенсійного забезпечення. Слід відзначити, що фактично подібна система є своєрідним симбіозом поєднання принципів соціальної допомоги та соціального страхування. І хоча її сутність не будувалась цілком на принципах страхування, саме вона зіграла роль генератора нинішнього підходу до пенсійного забезпечення громадян України шляхом розмежування пенсійної системи від держбюджету. Завдяки цьому у сучасних умовах джерело коштів для фінансування пенсій — це не державний бюджет, як у минулі радянські часи, а Пенсійний фонд, який є автономною фінансовою системою, формування якої здійснюється шляхом страхових відрахувань від доходів підприємств та фізичних осіб.

Таким чином, неоцінною заслугою Закону «Про пенсійне забезпечення громадян СРСР» стало те, що в ньому був вперше офіційно проголошений та задекларований принцип, згідно якому обов'язковою умовою одержання права на трудову пенсію є сплата страхових внесків у Пенсійний фонд [1].

Проте на той час Пенсійний фонд був інституцією цілком новою, і його створення лише проєктувалось, потребуючи серйозного фахового підходу до вирішення багатьох питань науково-практичного характеру.

З цією метою при Раді Міністрів СРСР була створена спеціальна робоча група з включенням до її складу представників усіх союзних республік. На протязі 1990 р. була напрацьована необхідна нормативно-правова база у вигляді проєкту Положення про Пенсійний фонд СРСР, його Уставу, відповідної Інструкції задля регулювання порядку сплати внесків до Пенсійного фонду та витрачання його коштів, багатьох інших важливих установчих документів. Водночас було здійснено утворення організаційних та робочих структур Пенсійного фонду СРСР, які на рівні союзних республік складалися з відповідних республіканських структурних підрозділів Фонду (за виключенням РСФСР, де одразу відбулося створення власного Пенсійного фонду поза складом Пенсійного фонду СРСР) [4].

Свою повноцінну легітимну діяльність Пенсійний фонд СРСР розпочав здійснювати з 1 січня 1991 року, коли до нього вже стали надходити страхові внески. За рахунок коштів Фонду, в свою чергу, було розпочато безпосереднє фінансування виплат пенсій.

Фактично функціонування Пенсійного фонду СРСР продовжувалося протягом лише одного року, оскільки його діяльність завершилась з розпадом СРСР. Однак організаційну значущість цієї інституції важко переоцінити, адже її базис став базисом для утворення незалежних Національних пенсійних фондів держав, які утворилися на теренах колишньої Країни Рад. Не є виключенням в цьому плані і незалежна Україна, Пенсійний Фонд якої, базуючись на наробітках свого попередника, має власні національні організаційно-правові та економічні особливості.

Відрізу ж після розвалу СРСР більшість колишніх союзних республік була утворена Асоціація пенсійних та соціальних фондів, у межах якої здійснюється співробітництво з обміну інформацією та практичним досвідом. Пенсійний фонд України є повноправним членом Асоціації.

Одним з перших визначальних засадничих кроків, який став відправним пунктом на шляху кардинального реформування пенсійної системи України, стало утворення в грудні 1990 року Українського республіканського відділення Пенсійного фонду СРСР (постанова Ради Міністрів Української РСР і Ради Федерації незалежних профспілок України від 21 грудня 1990 року № 380), яке в січні 1992 року отримало офіційну назву «Пенсійний фонд України». Ця воїстину революційна подія не лише засвідчила виконання нової державної фінансової інституції, а й ознаменувала принципову зміну ідеологічної складової функціонування пенсійної системи. Системи, яка віднині не використовувала держбюджет у якості основного та єдиного фінансового донора, а спиралася в основному на одержанні цільові джерела поповнення коштів шляхом залучення до фінансової участі у вирішенні питань пенсійного забезпечення інших соціальних партнерів – роботодавців та працівників. Системи, що має незалежні джерела механізми формування власного бюджету та його розподілу.

Відрізу ж після прийняття грудневої постанови 1990 р. стали формуватися організаційна інфраструктура, кадровий потенціал та матеріально-технічна база майбутнього Пенсійного фонду України. В Україні, втім, як і в інших союзних республіках колишнього СРСР, цю роботу здійснювали фактично «з чистого аркуша».

Тим не менш, новостворена пенсійна установа вже з перших днів 1991 р. розпочала процес акумулювання обов'язкових страхових внесків з боку юридичних та фізичних осіб паралельно з фінансуванням виплати громадянам пенсій органами соціального забезпечення [5, с.13].

Вже до кінця 1991 року була в цілому сформована структура центрального апарату Українського республіканського відділення Пенсійного фонду СРСР, який включав у себе 3 управління, 4 самостійних відділків та ревізійну комісію. Крім цього, у місті Києві, областях та АР Крим, були створені філії-Відділення. В складі цих структурних підрозділів працювали їхні уповноважені по областях районах, містах та районах у містах.

Після проголошення в серпні 1991 р. незалежності України у листопаді цього ж року був прийнятий Закон України «Про пенсійне забезпечення» [6]. Таким чином вже не тільки де-факто, а й де-юре був сформований законодавчий базис Пенсійного фонду новоствореної суверенної держави. Статтею 8 Закону передбачалося, що Пенсійний фонд України – це самостійна фінансово-банківська система, і що Положення про Пенсійний фонд України затверджує Кабінет Міністрів України.

Відповідно до цього 28 січня 1992 року Кабінетом Міністрів України була ухвалена постанова № 39, згідно до якої на базі Українського республіканського відділення Пенсійного фонду СРСР утворювався Пенсійний фонд України, а на базі філій-відділень – управління в областях, містах

Києві та АР Крим, (у липні 1992 року, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.09.92 № 534, на базі міського відділу Кримського республіканського управління Пенсійного фонду створено також Управління Пенсійного фонду у місті Севастополі) [7].

Цією урядовою постановою був затверджений перший склад правління Пенсійного фонду та Положення про Фонд, на підставі якого він здійснював свою діяльність аж до червня 1994 р. Протягом цього ж періоду виконання покладених на Пенсійний фонд функцій в містах та районах продовжували здійснювати уповноважені обласних управлінь. За порушення порядку обчислення і сплати внесків на соціальне страхування Закон України «Про внесення змін і доповнень до Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення» від 16.10.1992 запровадив адміністративну відповідальність [8].

Починаючи з 1994 р. історія Пенсійного фонду набула значні зміни: із автономної фінансово-банківської системи його було перетворено у наділений відповідними повноваженнями центральний орган виконавчої влади. Водночас була значно оптимізована і організаційна структура Фонду. Пенсійний фонд як центральний орган виконавчої влади набув статусу, що був офіційно визначений у Положенні про Пенсійний фонд України, яке, у свою чергу, було затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 345 від 01.06.94. Відповідно, посадові та службові особи Пенсійного фонду України та його структурних підрозділів були визначені державними службовцями. Згідно цьому Положенню були також створені відділи Пенсійного фонду у обласних районах, містах та районах у містах.

Таким чином, була створена вертикальна структура управління Пенсійним фондом, яка цілком відповідає засадам адміністративно-територіального устрою держави, не відрізняючись своєю структурою від структурного устрою інших державних установ, які були наділені подібними функціями щодо збору обов'язкових платежів (органи контролю-ревізійної та податкової служби).

Визначним кроком з'явилося упорядкування в системі Пенсійного фонду фінансових потоків, а також вирішення комплексу серйозних питань у сфері розрахунково-касового обслуговування коштів Фонду. З метою формування більш ясного уявлення про сутність вищезазначених заходів, треба ще раз проаналізувати систему фінансування пенсійних виплат, що проіснувала аж до 1994 р.

У той час кошти органами Пенсійного фонду перераховувались на іррегулярну підтримку Укрпошти. Функцією органів соціального захисту населення було формування відомостей та заявок на виплату пенсій. Після запровадження нового механізму органи Пенсійного фонду відразу оцінили його ефективність, яка полягала в реальній можливості більш оперативного розпорядження коштами, рух яких зробився цілком контрольованим і прозорим.

У 1993-1995 р.р. розпочалася суцільна комп'ютеризація органів Пенсійного фонду. Зокрема, були автоматизовані процеси обліку надходжень

пенсійного страхування сплачуються разом з отриманням коштів у банківських установах [9].

При цьому у випадку недостатньої кількості коштів видача банками грошей на зарплату та перерахування внесків до Пенсійного фонду здійснюється у пропорційних сумах. У цій же постанові визначається право керівників підприємств, установ, підприємств, приватних підприємств у випадках їх небажання реєструватися в якості платників внесків до Пенсійного фонду. [9]

У серпні 1998 р. Указом Президента України від 31.08.98 № 957 «Про невідкладні заходи щодо погашення заборгованості з виплати пенсій», а згодом – і Законом України від 22.10.98 № 208-XIV «Про внесення змін до Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування», були запроваджені додаткові ставки збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Наповненню Державного бюджету та бюджету Пенсійного фонду значною мірою сприяла постанова Кабінету Міністрів України від 11.08.1998 № 1251 «Про стан і додаткові заходи щодо виплати пенсій, погашення заборгованості з обов'язкових платежів до державного та місцевих бюджетів, недоїмки до Пенсійного фонду і Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення» [10].

У Кабінеті Міністрів України та в усіх обласних адміністраціях було утворено постійні діючі комісії з погашення заборгованості, поза увагою яких не залишалося жодного факту наявності заборгованості. Цими ж комісіями, які функціонують і нині, визначаються й шляхи погашення заборгованості боржниками.

Крім заходів та санкцій по відношенню до керівників підприємств-боржників, були застосовані й нетрадиційні джерела наповнення Пенсійного фонду, такі, наприклад, як погашення заборгованості з виплати пенсій в натуральній формі продукцією підприємств-боржників.

Крім цього, боржники розраховувались своєю продукцією і з Пенсійним фондом, зокрема, шляхом використання системи вексельних розрахунків, які здійснювали банківські установи та створене для цього спеціальною постановою Уряду Спеціалізоване державне підприємство Пенсійного фонду України.

Позитивним наслідком вжитих заходів стало суттєве збільшення обсягу надходження коштів до Пенсійного фонду, що вже у вересні 2000 року дозволило констатувати, що заборгованість з виплати пенсій в Україні повністю ліквідована. В подальшому тенденція, спрямована на зріст обсягу надходжень до Пенсійного фонду, була закріплена і розвинута.

Отже, у процесі розвитку Пенсійного фонду та його становлення як одного з центральних органів виконавчої влади значущу роль відіграв факт надання органам Фонду права призначення та виплати пенсій – функції, яку раніше здійснювали органи соціального захисту населення.

страхових внесків та приймання відповідних звітів. Це був відчутний крок у майбутнє, який дозволив впровадити в подальшу діяльність Пенсійного фонду систему персоналізованого обліку.

Головне завдання Пенсійного фонду у другій половині 90х р.р. полягало у фінансовій стабілізації пенсійної системи, ліквідації заборгованості по виплатах пенсій, створенні належних умов щодо проведення пенсійної реформи [7].

Посилення цих функцій в єдине системне ціле забезпечило можливість вирішення низки важливих питань, зокрема:

впровадити призначення пенсій згідно даних системи персоналізованого обліку внесків;

здійснювати раціональне планування витратної частини бюджету Пенсійного фонду;

здійснювати своєчасне попередження випадків нецільового використання коштів Пенсійного фонду і посилення контролю за правильним призначенням та своєчасною виплатою соціальних пенсій, надбавок, доплат тощо;

прискорити розгляд заяв щодо призначення пенсій, зменшити обсяг документації та адміністративних витратків;

зробити Пенсійний фонд України всебічно збалансованою функціональною фінансовою інституцією, яка б забезпечувала увесь обсяг заходів по нормальній функціонуванню загальнообов'язкової системи пенсійного страхування, від збору страхових внесків до безпосередньої виплати пенсій;

розпочати на базі органів Пенсійного фонду експеримент по підвищенню ефективності діяльності державних цільових фондів з використанням даних системи персоналізованого обліку при призначенні різноманітних соціальних виплат.

Основною метою цих заходів стало вдосконалення нормативно-правової бази із сплати до Пенсійного фонду обов'язкових платежів, можливість здійснення їх персоналізованого обліку, звільнення Фонду від невластивих йому витратків, посилення платіжної дисципліни підприємств та установ. Указом Президента України 13.04.98 № 291/98 «Про Основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні» першочерговим та невідкладним завданням реформування системи пенсійного забезпечення було визначено проведення розмежування джерел фінансування пенсій, призначених на підставі тих чи інших пенсійних програм. З цією метою уряд, починаючи з 1999 року, прийняв низку постанов Кабінету Міністрів України, якими були затверджені графіки поступового поетапного розмежування джерел фінансування виплат з Пенсійного фонду на період 1999-2002 р.р.

Постановою Верховної Ради України від 07.02.96 № 36/96 «Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про пенсійне забезпечення» було, зокрема, проголошено, що внески з

Kravchenko I.A. Historical legal aspect of becoming of pension fund of Ukraine. – Article.

In the article, becoming of pension fund of Ukraine is analysed under a visual of the normatively-legal providing of his activity angle, beginning from formation of the independent Ukrainian state for present tense.

Key words: historical legal aspect, pension fund of Ukraine.

УДК 349.3

М. М. Купалов
здобувач кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права

Навчально-наукового інституту права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРО ПРОЦЕДУРНУ РЕГЛАМЕНТАЦІЮ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ СОЦІАЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ХВОРОБ

У статті розглядаються питання процедурної регламентації реалізації окремих обмежень у сфері протидії поширенню соціально небезпечних хвороб. Підкреслюється, що значимість такого роду регламентації обумовлена досягненням необхідного балансу між інтересами окремої особистості і суспільства в цілому. На основі аналізу правового регулювання застосування відповідних обмежень формулюються пропозиції щодо вдосконалення їх процедурної регламентації.

Ключові слова: процедурна регламентація, обмежувальні заходи, соціально небезпечні хвороби, права і свободи громадян, координація.

Протидія поширенню соціально небезпечних хвороб передбачає комплекс різноманітних заходів, спрямованих на профілактику захворюваності на соціально небезпечні хвороби, їх своєчасне виявлення, ефективне лікування та нівелювання шкідливих наслідків, які можуть виникнути в результаті їх розповсюдження. Не викликає сумнівів, що результативність діяльності із протидії соціально небезпечним хворобам багато в чому залежить від оперативності та ефективності застосування певних обмежувальних заходів. Однак, при цьому, слід мати на увазі, що будь-які обмеження, з одного боку, слугують потенційною загрозою правам і свободам особистості, а з іншого – є вагомим фактором забезпечення суспільної значущих інтересів. Саме тому питання правового регулювання у сфері застосування певних обмежувальних заходів, в тому числі, і в сфері протидії поширенню соціально небезпечних хвороб, набувають особливого значення в сучасних умовах. При цьому, слід враховувати, що досягнення необхідного балансу між інтересами окремої особистості і суспільства в цілому, об'єктивно обумовлено наявністю відповідних процедурних норм,

319

Література:

1. Надточий Б.О. Пенсійне забезпечення в Україні: історичний аспект / Б.О. Надточий, В.В. Яценко // Україна: аспекти праці. – 2000. – № 1. – С. 11 – 22.
2. Карлін М.І. Особливості функціонування та регулювання ризику праці та соціальної політики у сучасній Польщі: досвід для України / М.І. Карлін // Демографія та соц. економіка. – 2008. – № 1(9). – С. 107-114.
3. Про пенсійне забезпечення громадян СРСР. Закон СРСР від 15.05.1990 № 1480-І [Електронний ресурс]: <http://zakon2.gada.gov.ua/laws/show/>
4. Захаров Л.Д. Єдина система пенсійного забезпечення в СРСР: стан, новітні, функціонування і перспективи (правовое исследование) / Л.Д. Захаров // Захаров Л.Д. Автореф. дис. докт. юрид. наук. – 1978. – 15 с.
5. Ніколаєва Т. Нові пенсійні правила. Надбавка до пенсії. Порядок сплати для «спрошення»: Консультації. / Т. Ніколаєва // Юридичний вісник України. – 2004. – С. 13.
6. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 3. – Ст. 10.
7. Про створення Пенсійного фонду України: Постанова Кабінету Міністрів України № 39 від 28 січня 1992 року // ЗП Уряду. – 1992. – № 2. – Ст. 47.
8. Про внесення змін доповнень до Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення: Закон України від 16.10.1992. – Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 47. – Ст. 648.
9. Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про пенсійне забезпечення»: Постанова Верховної Ради України від 7 лютого 1996. – Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 29. – Ст. 304.
10. Про стан і додаткові заходи щодо виплати пенсій, погашення заборгованості з обов'язкових платежів до державного та місцевих бюджетів, недоїмки до Пенсійного фонду і Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення: постанова Кабінету Міністрів України від 11.08.1998 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 32. – Ст. 1207.

Кравченко І.А. Историко-правовой аспект становления Пенсионного фонда Украины. – Статья.

В статье проанализировано становление Пенсионного фонда Украины с позиций нормативно-правового обеспечения его деятельности, начиная с образования независимого украинского государства по настоящее время.

Ключевые слова: историко-правовой аспект, Пенсионный фонд Украины.

318